

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 136/20
Luksemburg, 10 listopada 2020 r.

Wyrok w sprawie C-644/18
Komisja / Włochy

Włochy naruszyły prawo Unii dotyczące jakości powietrza

Wartości dopuszczalne mające zastosowanie do stężeń pyłu PM₁₀ były przekraczane w sposób systematyczny i ciągły w latach 2008–2017

W 2014 r. Komisja Europejska wszczęła przeciwko Włochom postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego ze względu na systematyczne i ciągłe przekraczanie w niektórych strefach terytorium włoskiego wartości dopuszczalnych ustalonych dla pyłu PM₁₀ w dyrektywie w sprawie jakości powietrza¹.

Komisja uznała bowiem z jednej strony, że od 2008 r. Włochy przekraczały w sposób systematyczny i ciągły w rozpatrywanych strefach dobowe i roczne wartości dopuszczalne mające zastosowanie do stężeń pyłu PM₁₀ zgodnie z art. 13 ust. 1 dyrektywy w sprawie jakości powietrza w związku z załącznikiem XI do niej. Z drugiej strony Komisja zarzuciła Włochom, że uchybiły one ciążącemu na nich na mocy art. 23 ust. 1 tej dyrektywy w związku z załącznikiem XV do niej zobowiązaniu do przyjęcia odpowiednich środków w celu zapewnienia przestrzegania dopuszczalnych wartości dla pyłu PM₁₀ we wszystkich rozpatrywanych strefach.

Uznając wyjaśnienia przedstawione w tej kwestii przez Włochy w toku postępowania poprzedzającego wniesienie skargi za niewystarczające, Komisja wniosła w dniu 13 października 2018 r. do Trybunału skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

W wyroku ogłoszonym w dniu 10 listopada 2020 r. Trybunał, orzekający w składzie wielkiej izby na wniosek Włoch, uwzględnił tę skargę.

W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o zarzut dotyczący systematycznego i ciągłego naruszania przepisów art. 13 ust. 1 dyrektywy w sprawie jakości powietrza w związku z załącznikiem XI do niej, Trybunał uznał ten zarzut za zasadny w świetle dowodów przedstawionych przez Komisję w odniesieniu do okresów i stref będących przedmiotem postępowania. W tym względzie Trybunał przypomniał na wstępie, że fakt przekroczenia wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ sam w sobie wystarcza do stwierdzenia naruszenia wyżej wymienionych przepisów dyrektywy w sprawie jakości powietrza. W omawianej sprawie **Trybunał stwierdził bowiem, że od roku 2008 do 2017 włącznie dobowe i roczne wartości dopuszczalne dla pyłu PM₁₀ były bardzo regularnie przekraczane w rozpatrywanych strefach.** Zdaniem Trybunału okoliczność, że wspomniane wartości dopuszczalne nie zostały przekroczone w niektórych latach badanego okresu nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu w takiej sytuacji systematycznego i trwałego uchybienia omawianym przepisom. Zgodnie bowiem z samą definicją „wartości dopuszczalnej” przyjętą w dyrektywie w sprawie jakości powietrza, w celu uniknięcia lub ograniczenia szkodliwego wpływu na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość powinna ona zostać osiągnięta w określonym terminie i nie może być przekraczana, gdy już zostanie osiągnięta. Ponadto Trybunał podkreślił, że gdy takie stwierdzenie zostanie wykazane, tak jak w omawianej sprawie, nie ma znaczenia, czy uchybienie wynika z woli państwa członkowskiego, któremu jest ono przypisywane, jego zaniedbania czy też trudności technicznych lub strukturalnych, z którymi państwo to się zмага, chyba że zostanie wykazane istnienie wyjątkowych okoliczności, których

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz.U. 2008, L 152, s. 1).

konsekwencji nie można było uniknąć pomimo dołożenia wszelkich starań. Ponieważ w omawianej sprawie Włochy nie zdołały przedstawić takiego dowodu, bezskutecznie powołują się one na różnorodność źródeł zanieczyszczenia powietrza na poparcie twierdzenia, że niektóre z nich nie mogą być im przypisywane, jak na przykład te, na które miały wpływ sektorowe polityki europejskie, lub na cechy topograficzne i klimatyczne niektórych rozpatrywanych obszarów. Wreszcie, Trybunał nie przypisał znaczenia przywołanej przez Włochy okoliczności, że w odniesieniu do całego terytorium krajowej strefy, których dotyczą zarzuty podniesione przez Komisję, mają ograniczony zasięg. Wyjaśnił on w tym względzie, że przekroczenie wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀, nawet w jednej strefie, samo w sobie wystarcza, aby można było stwierdzić naruszenie wyżej wymienionych przepisów dyrektywy w sprawie jakości powietrza.

W drugiej kolejności, w odniesieniu do zarzutu opartego na braku przyjęcia odpowiednich środków w celu ograniczenia okresu przekroczenia wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀, zgodnie z wymogami art. 23 ust. 1 dyrektywy w sprawie jakości powietrza interpretowanego indywidualnie i w związku z sekcją A załącznika XV do niej, Trybunał również uznał go za zasadny. W tym względzie przypomniał on, że na mocy tych przepisów w przypadku przekroczenia wspomnianych wartości dopuszczalnych po upływie terminu przewidzianego dla ich stosowania dane państwo członkowskie jest zobowiązane sporządzić plan dotyczący jakości powietrza, który odpowiada wymogom tej dyrektywy, w szczególności obowiązkowi ustanowienia odpowiednich środków, tak aby okres przekroczenia tych wartości dopuszczalnych był jak najkrótszy. Trybunał podkreślił w tym kontekście, że choć takie przekroczenie samo w sobie nie wystarcza do wykazania uchybienia zobowiązaniom ciążącym na państwach członkowskich na mocy wspomnianych przepisów dyrektywy w sprawie jakości powietrza, a państwa członkowskie dysponują określonym marginesem swobody przy ustalaniu środków, jakie należy przyjąć, to jednak środki te powinny w każdym razie umożliwić, by okres takiego przekroczenia był jak najkrótszy.

W omawianej sprawie **Trybunał stwierdził, że Włochy w sposób oczywisty nie przyjęły w odpowiednim czasie wymaganych w ten sposób środków.** Na poparcie swojego ustalenia odwołał się on do informacji zawartych w aktach sprawy, z których wynika w szczególności, że przekroczenie dziennych i rocznych wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ było systematyczne i ciągłe przez co najmniej osiem lat w rozpatrywanych strefach, że pomimo trwających we Włoszech procesów zmierzających do osiągnięcia tych wartości dopuszczalnych, środki przewidziane w planach dotyczących jakości powietrza przedłożonych Trybunałowi, w szczególności te, które miały doprowadzić do zmian strukturalnych właśnie w odniesieniu do głównych czynników zanieczyszczenia, zostały wprowadzone dopiero niedawno i że wiele z tych planów przewiduje okres realizacji celów dotyczących jakości powietrza, który może trwać wiele lat, a nawet dwa dziesięciolecia, od chwili, gdy wspomniane wartości dopuszczalne zaczęły obowiązywać. Zdaniem Trybunału taka sytuacja sama w sobie wykazuje, że Włochy nie wprowadziły w życie odpowiednich i skutecznych środków, aby okres przekroczenia wartości dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ był jak najkrótszy. Ponadto, chociaż Włochy uważały, że w szczególności w świetle zasad proporcjonalności, pomocniczości i równowagi między interesami publicznymi a interesami prywatnymi niezbędne było dysponowanie długim terminem na to, by środki przewidziane w różnych programach dotyczących jakości powietrza mogły wywołać skutki, Trybunał zauważył przeciwnie, że takie podejście jest sprzeczne zarówno z odniesieniami czasowymi ustanowionymi w dyrektywie w sprawie jakości powietrza na spełnienie określonych w niej obowiązków, jak i ze znaczeniem realizowanych przez nią celów ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska. Przyznając bowiem, że art. 23 ust. 1 dyrektywy w sprawie jakości powietrza nie może wymagać, by środki przyjęte przez państwo członkowskie gwarantowały natychmiastowe przestrzeganie tych wartości dopuszczalnych, żeby można było je uznać za odpowiednie, Trybunał podkreślił, że podejście Włoch oznaczałoby dopuszczenie ogólnego przedłużenia, ewentualnie *sine die*, terminu na przestrzeganie tych wartości, podczas gdy zostały one ustalone właśnie dla osiągnięcia tych celów.

UWAGA: Skarga o stwierdzenie uchybienia państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku.

Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106